

DEMÉNY PÉTER

MAGÁNLTLELET

Sebestyén Mihály: *Európa magánföldrajza*

■ Adoma, anekdota, pletyka – Sebestyén Mihály prózája ezekből a szóbeli ízekből-zamatokból épül. Nem véletlen, hogy egy beszélgetésben azt mondta (egyszer idéztem már talán): „mi mesélő család voltunk”, mint ahogy az sem, hogy *Túlélő készlet* címmel öccsével, Sebestyén Andrással együtt viccgyűjteményt adott ki 2005-ben.

Az sem véletlen, hogy a családot említsem: új kötete, az *Európa magánföldrajza* egy apanovellával indul. Vagy inkább úgy kellene fogalmazni, hogy az apával indul, aki hazakerzik éppen. Mert különben...

Igen, Sebestyén Mihály egyik legkedveltebb művészi módszere az elveszejtés. Folyton elveszíti a fonalat, folyamatosan *mellébeszél*, miközben ő maga hívja fel a saját figyelmét az elkalandozások veszélyeire, de nem tud segíteni magán, mégis elkalandozik. Nem képes elmondani egy történetet elejétől a végéig anélkül, hogy az számtalan apró történetre ne bomlana.

A történetek, legyenek bár nagyok vagy aprók, mindenképpen egy kisvárosban játszódnak. Különben a novellák elsődleges története sem „nagy”, hangsúlyozottan kisserűek, a narrátor is jóindulatúan lenézi őket a szereplőkkel együtt, mint amikor a vonaton vagy a távolsági buszon „azokról a kis hű-

lyékről” beszélünk. Csészényi, Mandikó, Kokas, Csirkeropp stb. – a kisserűséget már a nevek is hordozzák: akik ilyen nevekben rejtőznek, azok hősök nem lehetnek, mint ahogy meg is tudjuk időnként, hogy sehol másutt nem hősök, csak itt. Talán jobb lenne, ha bizonyos pillanatokban az elbeszélő *sugallna* valamit: ezek a nevek annyira önmagukért beszélnek, hogy az olvasó képzelőerejére semmi szükség nincsen.

Valahogy ezt érzem a történetek elaprózódása kapcsán is: kevés a meglepetés. Gegek persze követik egymást, viccek sülnek el egymásután folyamatosan, ám az olvasó egyrészt belefárad a pukkanásokba, másrészt mégsem kap mást, mint amit már amúgy is sejtett. Ha legalább valamilyen elem nem ugyanabba az irányba mutatna, mint a többi, akkor maradna egy bugyor, amelyben az olvasó elfészkelődhetne. Az apás novella éppen azért jobb, mint mások, mert a szeretet bensőségesége akkor is érződik benne, ha ez sem egy hős élete – és azért lehet bensőséges, mert a Pigafetta nem *túlbeszélő* név.

A magánföldrajz magántörténelem is, és természetesen a közösség történetét is elmondja. Sokat megtudunk a városról és mindarról, ami benne történt az emberekkel.

Egykor több magyar élt itt, az utcákon csak a magyar nyelvet lehetett hallani, holott bizonyos birtokukat-tulajdonukat már akkor elvette az emberektől az állam. A zsidók is magyarok voltak, románokról pedig alig hallott bárki is, és akikről mégis, azok is remekül beszéltek magyarul.

Vajon az állam okozta a kisserűséget? Talán; noha az elmesélt történetekből az az olvasó benyomása, hogy a szereplők mindig is ilyenek voltak, akkor is, amikor megvolt a kertjük, amit aztán elsodort a történelem szele. Álmodoztak, de inkább viccelődtek az álmaikról is, ahogy az okosságukról, a műveltségükről, a nyelvtudásukról, a Monarchiáról és egyáltalán

mindenről: a főherceg kukkerét mindig is fontosabbnak tartották, mint azt, hogy mit kezdenek az életükkel. Most, amikor véget ért, már mit is tehetnének egyebet? Viccelődnek tovább.

Hogy *véget ért*, azt nem a szó szoros értelmében kell érteni, csak úgy, hogy akármennyit élnek még, mindenképpen úgy fognak élni, ahogy eddig. A negyvenkét írás (remélem, jól számoltam) mind erről a lelki szegénységről beszél a lát-szólagos nyelvi gazdagság forgatagában. Eléggé uniformizáltak ezek az emberek, miközben annyira változatosnak tűnő nevük van. Egy torokszorítóan vidám kisváros lakói egytől egyig.

